

Cuprins

Capitolul 1. Introducere în dreptul internațional umanitar	1
1.1. Aspecte generale	1
1.1.1. Rolul dreptului internațional umanitar	1
1.1.2. Valorile protejate prin normele dreptului internațional umanitar	4
1.1.3. Dreptul internațional umanitar, ramură a dreptului internațional public	10
1.1.4. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și alte ramuri de drept internațional public	12
1.2. Definiția dreptului internațional umanitar. Delimitări conceptuale. Distincția dintre <i>jus ad bellum</i> , <i>jus in bello</i> și <i>jus contra bellum</i>	27
1.3. Scurt istoric al evoluției dreptului internațional umanitar	33
1.4. Comitetul Internațional al Crucii Roșii: rolul său în conturarea și evoluția normelor dreptului internațional umanitar	38
Capitolul 2. Domeniul de aplicare al dreptului internațional umanitar. Conflictele armate: aspecte terminologice, tipologie, clasificare, evoluții	48
2.1. Considerații generale	48
2.2. Conflictele armate în cadrul cărora se aplică dreptul internațional umanitar	52
2.2.1. Conflictele armate internaționale	56
2.2.2. Conflictele armate fără caracter internațional	59
2.3. Alte tipuri de conflicte armate. Clarificări conceptuale și terminologice	63
2.3.1. Conflictele armate care presupun o intervenție străină (internaționalizate)	63
2.3.1.1. Aspecte generale	63
2.3.1.2. Utilizarea forței. Intervenția umanitară. Responsabilitatea de a proteja. Delimitări conceptuale și regim juridic aplicabil	64
2.3.2. Conflictele armate destructurante (de identitate)	79

2.3.3. Conflictele asimetrice _____	81
2.3.3.1. Aspecte generale _____	81
2.3.3.2. Terorismul internațional și lupta globală împotriva acestuia _____	82
2.4. Neutralitatea în conflictele armate _____	92

Capitolul 3. Izvoarele și principiile dreptului internațional umanitar _____ 95

3.1. Izvoarele dreptului internațional umanitar: noțiune și reglementare _____	95
3.1.1. Izvoarele convenționale (tratate/convenții generale și speciale) _____	97
3.1.2. Izvoarele cutumiare _____	102
3.1.3. Principiile generale de drept _____	105
3.1.4. Normele „soft law”, doctrina și jurisprudența _____	107
3.1.5. Legile și regulamentele interne _____	108
3.2. Principiile fundamentale ale dreptului internațional umanitar _____	109
3.2.1. Relevanța în dreptul internațional umanitar a principiilor dreptului internațional public _____	112
3.2.1.1. Principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forță _____	113
3.2.1.2. Principiul soluționării pe cale pașnică a diferendelor internaționale _____	115
3.2.1.3. Principiul neamestecului în treburile interne sau al neimixtiunii _____	115
3.2.1.4. Principiul îndatoririi statelor de a coopera unele cu altele conform Cartei ONU _____	116
3.2.1.5. Principiul egalității în drepturi a popoarelor și a dreptului lor de a dispune de ele însele (autodeterminarea popoarelor) _____	116
3.2.1.6. Principiul egalității suverane a statelor _____	117
3.2.1.7. Principiul pacta sunt servanda _____	118
3.2.1.8. Principiul inviolabilității frontierelor _____	119
3.2.1.9. Principiul integrității teritoriale _____	119
3.2.1.10. Principiul respectării drepturilor omului _____	119
3.2.2. Principiile specifice dreptului internațional umanitar _____	120
3.2.2.1. Principiul umanității sau Clauza Martens _____	120

3.2.2.2. Principiul distincției între combatanți și necombatanți _____	120
3.2.2.3. Principiul proporționalității _____	121
3.2.2.4. Principiul nondiscriminării _____	123
3.2.2.5. Principiul protecției sporite a populației civile _____	124
3.2.2.6. Principiul potrivit căruia dreptul părților la conflict de a alege mijloacele și metodele de luptă nu este nelimitat _____	124
3.2.2.7. Principiul interzicerii suferințelor inutile _____	125
3.2.2.8. Principiul independenței lui <i>jus ad bello</i> de <i>jus in bellum</i> _____	125
Capitolul 4. Participanții la conflictele armate _____	127
4.1. Noțiuni introductive _____	127
4.2. Combatanții. Definiție, reglementare și categorii de combatanți _____	129
4.3. Prizonierii de război _____	133
4.3.1. Evoluția reglementărilor privind prizonierii de război _____	133
4.3.2. Noțiunea de prizonier de război. Stabilirea statutului de prizonier de război _____	135
4.3.3. Statutul juridic al prizonierilor de război _____	137
4.3.3.1. Captivitatea _____	138
4.3.3.2. Moartea prizonierilor de război _____	146
4.4. Alți participanți în cadrul conflictelor armate. Noțiune, reglementare, statut juridic, tipuri de participanți _____	147
4.4.1. Spionii _____	149
4.4.2. Mercenarii _____	150
4.4.3. Teroriștii _____	151
4.4.4. Membrii forțelor militare internaționale _____	152
Capitolul 5. Protecția populației civile, a persoanelor care nu participă/nu mai participă la conflictele armate și a persoanelor implicate în acestea _____	153
5.1. Populația civilă. Reguli generale de protecție _____	155
5.1.1. Evoluția reglementărilor privitoare la statutul juridic al populației civile în timpul conflictelor armate _____	155

5.1.2. Clarificări terminologice. Definirea persoanelor civile, a populației civile, a persoanelor care nu participă/nu mai participă la ostilități și a persoanelor care sunt implicate în conflictul armat _____	157
5.1.3. Reguli generale de protecție a populației civile în timpul ostilităților _____	158
5.1.4. Reguli de protecție a populației civile în timpul ocupației militare _____	163
5.1.5. Protecția civilă _____	164
5.2. Alte categorii de civili. Reguli speciale de protecție _____	165
5.2.1. Reguli speciale de protecție a copiilor în timpul conflictelor armate _____	165
5.2.2. Reguli speciale de protecție a femeilor în timpul conflictelor armate _____	172
5.2.3. Reguli speciale de protecție a ziaristilor în timpul conflictelor armate _____	176
5.2.4. Reguli privind protecția refugiaților, apatrizilor și a persoanelor dislocate intern în timpul conflictelor armate _____	179
5.3. Reguli de protecție a persoanelor care nu mai participă la ostilități și a persoanelor care sunt implicate în conflictele armate _____	181
5.3.1. Protecția răniților, bolnavilor și a naufragaților din conflictele armate cu caracter internațional _____	182
5.3.2. Protecția răniților, bolnavilor și a naufragaților din conflictele armate fără caracter internațional _____	184
5.3.3. Protecția personalului sanitar și a celui religios _____	185

Capitolul 6. Protecția bunurilor cu caracter civil, a bunurilor culturale și a mediului înconjurător natural, în timpul conflictelor armate _____	188
6.1. Protecția bunurilor cu caracter civil _____	188
6.1.1. Noțiunea de bunuri cu caracter civil _____	188
6.1.2. Reguli de protecție _____	189
6.1.3. Alte bunuri protejate _____	192
6.2. Protecția bunurilor culturale _____	193
6.2.1. Justificarea protecției _____	193
6.2.2. Reglementări aplicabile _____	195
6.2.3. Sintagma bunuri culturale _____	197

6.2.4. Reguli generale și speciale de protecție _____	197
6.3. Reguli privind protecția mediului înconjurător natural _____	200

Capitolul 7. Mijloace/arme și metode de purtare a conflictelor armate _____	204
7.1. Reguli și principii de drept internațional umanitar general aplicabile _____	204
7.2. Mijloacele de luptă. Noțiuni, reglementare, tipuri de arme _____	205
7.2.1. Armele convenționale _____	206
7.2.2. Armele nucleare _____	210
7.2.3. Armele chimice _____	219
7.2.4. Armele biologice/bacteriologice _____	222
7.3. Metode de luptă interzise de dreptul internațional umanitar. Definiție, principii, categorii _____	224
7.3.1. Metodele de luptă care produc un rău superfluu _____	224
7.3.2. Metodele de luptă cu efect nediscriminant _____	225
7.3.3. Metodele perfide _____	226
7.3.4. Războiul psihologic _____	227
7.3.5. Represaliile _____	228
7.3.6. Metode și mijloace de război care produc daune întinse, grave ori de durată asupra mediului înconjurător natural (războiul ecologic) _____	229

Capitolul 8. Răspunderea internațională pentru violarea dreptului internațional umanitar _____	231
8.1. Obligația de a respecta și de a asigura respectarea dreptului internațional umanitar _____	232
8.2. Implementarea și aplicarea dreptului internațional umanitar la nivel național _____	233
8.3. Obligația de a asigura respectarea dreptului internațional umanitar la nivel internațional. Caracterul <i>erga omnes</i> al obligațiilor umanitare _____	234
8.4. Răspunderea în dreptul internațional umanitar. Consecințe și modalități de reparare a prejudiciilor _____	235
8.4.1. Tipuri de răspundere. Considerații generale _____	235
8.4.2. Definirea răspunderii. Fundamentarea teoretică. Condiții _____	237
8.4.3. Cauze care înlătură caracterul ilicit al faptului _____	240

8.4.4. Conținutul răspunderii internaționale a statelor	241
8.4.5. Justiția penală internațională	243
8.4.5.1. Considerații generale	243
8.4.5.2. Tribunalele penale internaționale	245
8.4.5.2.1. Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg	247
8.4.5.2.2. Tribunalul Internațional pentru Extremul Orient de la Tokyo	248
8.4.5.2.3. Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie (TPII)	249
8.4.5.2.4. Tribunalul penal internațional pentru Ruanda (TPIR)	253
8.4.5.2.5. Curtea Penală Internațională (CPI)	257
8.4.5.3. Jurisdicția internațională penală	264
8.4.5.3.1. Crimele împotriva păcii sau crima de agresiune	265
8.4.5.3.2. Genocidul	267
8.4.5.3.3. Crimele împotriva umanității	268
8.4.5.3.4. Crimele de război	271
8.5. România și Curtea Penală Internațională	275
ANEXE	278
BIBLIOGRAFIE	297